

Carl Plougs tale ved 1. behandling af Lovforslag om Kvinders kommunale valgret

Taler

Carl Ploug
Medlem af Landstinget

Dato

10. februar 1888

Sted

Landstinget

Dersom det foreliggende Lovudkast havde gaaet ud paa, at i de Tilfælde i Kommunerne, hvor en større Eiendom, en større Interesse styredes af en Kvinde i Stedet for af en Mand, og hvor Eiendommen eller Interessen ikke hidtil havde været repræsenteret, hverken ved Valg af Kommunens Raad eller i selve Raadet - om man i saadanne Tilfælde vilde overdraget den styrende Kvinde Valgret lige med Mændene, enten personlig eller ved Fuldmagt, vilde jeg ikke kunne sætte nogen principiel Modstand derimod.

Jeg tror ikke, det vilde være af stor Betydning i det Hele taget, fordi det kun vilde være Undtagelser, og kun et mindre Antal Kvinder vilde være i dette Tilfælde; men jeg tror, at det var billigt at tillade dem, der styrede store Interesser i Kommunen, at øve nogen middelbar eller umiddelbar Indflydelse paa dennes Forvaltning.

Men saaledes lyder det foreliggende Lovudkast ikke. Det vil overdrage Valgretten til alle de Kvinder, der ere i samme Stilling som de Mænd, der ere valgbare til Folkethinget, det vil foruden de kjendte Valgretsbetingelser, som staa i Grundloven, sige, at de ere 25 Aar gamle og tillige ere Skatteydere til Kommunen.

Hvor Grændsen for Skatteydelsen er, det kan Ingen sige, fordi det beror paa hvert Sogneraad selv at sætte denne Grændse, og den kan sættes saa lavt som muligt, den kan f. Ex. sættes til 1 Kr. om Aaret eller 25 øre Kvartalet.

Lovforslaget vil altsaa ikke blot komme til at omfatte de Kvinder, der styre en Gaard eller et større Meieri, men ogsaa de Enker, som ernære sig ved Vask, ogsaa Sypiger paa 24 til 25 Aar, kort sagt, Skatydelsen vil kunne gaa ned til Folk, som staa lige paa Kanten af Fattigkassen, og hvem man maaske i Følge den særlige Velvillie, som i det Mindste somme Steder øves, vil give Tilbud af "De Fattiges

Kasse" for at holde dem fri af Fattigvæsenet. Der skjønnes heller ikke, at der er synderlig Grund til, hvis man giver Valgret til alle disse Kvinder, at man da skulde forholde den gifte Kvinde Valgret. Hun repræsenterer dog, f. Ex. naar hun er Gaardmandskone, større Interesser.

Man kan vel sige, at hendes Mand vælger for hende. Ja, men man pleier jo i den almindelige Opinion at ære den gifte Kvinde fremfor den ugifte, og det kan jo hælde, at den gifte Kvinde er af en ganske anden Anskuelse end hendes ærede Mand. Jeg kan derfor ikke indse, hvorfor man ikke snart skulde komme dertil, skjøndt man nu siger, at det ikke er Meningen, og at det har man ikke tænkt paa. Jeg siger dog, at naar dette Lovforslag vedtages, som det foreligger, er principielt Valgretten givet til Kvinden. Og naar man læser det ærede Folkethings-Udvalgs Betænkning, som opregner, alle de Stater og Smaastater, hvor et lignende Princip efter Udvalgets Mening er gjort gjældende, f. Ex. 11 af de nordamerikanske Stater, men rigtignok af de vestligste; ydermere naar man ser den ærede Ordførers Udtalelser under Sagen, kan man ikke tvivle om, at man ikke agter at blive staaende herved.

Man ønsker at gaa videre fra den kommunale Valgret til den politiske Valgret og Valgbarhed, der i de kommunale Love er sat som Maalestok for den kommunale Valgret. Det vil kun være en Ubetydelighed at gjøre denne Overgang, det næste Skridt vil snart komme, det er jeg overbevist om. Dette Lovforslag er et Led i en Kjæde, hvis Endemaal er Kvindens politiske Ligestilling med Manden.

Naar man nu dog siger, at man har viist Moderation i dette Lovforslag ved kun at forlange Valgret og ikke tillige Valgbarhed, saa skal jeg gjerne indrømme det. Men denne Moderation er ikke meget betydende. Man kunde godt - deri er jeg enig med den ærede Ordfører i Folkethinget - paa een Gang have indrømmet begge Dele, thi det vilde dog blive Undtagelser, at Kvinder valgtes ind i Sogneraadene. Derimod vil det ikke være uden Betydning at give de Kvinder, som man foreslaar at give Valgret, denne, skjøndt jeg indrømmer, at i mange Sogne ville de maaske slet ikke bryde sig om at udøve den. Dette siger jeg ikke for at angribe disse Kvinder, men de ærede Medlemmer ville erindre, at det varede mange Aar, inden den ærede Bondestand i det Hele satte synderlig Pris paa den Valgret, som var givet dem, og ikke mødte talrigt ved de Valg, som foretoges rundt omkring i Landet. Det er altsaa Meningen, Endemaålet er det, jeg har nævnt, man vil føre Kvinden til politisk Valgret. Man har ment, at det

var for stærk Medicin at byde Landstinget paa een Gang, og har saa bestemt sig til at give os den draabevis: først Udvidelse af Valgretten, men ad Aare kommer Valgbarheden, og saa gaa vi videre.

Dette er mig udenfor al Tvivl, og derfor tror jeg, at det er klogest at standse ved det første Trin; ere vi først paa Veien ned ad, saa er det vanskeligere at standse siden. Jeg mener, at vor Valgret for Tiden ikke fjerneste i Maade trænger til nogen Udvidelse - jeg vil dermed ikke sige, at jeg paa nogen Maade tænker paa at indskrænke den - men jeg vilde ønske, at man i Stedet derfor vilde søge at faae de faa og smaa Grændser, som Grundloven har sat for den, saa klart bestemte, fortolkede og udførte og en Kontrol indført for, at de i Sandhed overholdes.

Jeg tror heller ikke, at ret Mange ville kunne ønske disse Grændser udvidede, eller at Vælgerkorpset forøgedes med omtrent samme Antal, som det alt har, fra 300,000 til 600,000. Jeg paastaar, at dette ikke vilde være i Samfundets Interesse. Det maa ingenlunde forstaas saaledes, som om jeg vilde fornegte Kvinden de samme Evner som Manden; men selv en ivrig Reformatrice har i et Flyveskrift for et Aars Tid siden, dog tilføiet: "i alt Fald tildels". Det vil jeg hellere udtrykke saaledes, at Kvinden har de samme Evner som Manden, men hun har dem noget anderledes fordelte, og for ikke at komme ind i Vidtløftigheder, som ikke høre hid, skal jeg blot sige, at efter min Mening er Hovedforskjellen mellem Kvinden og Manden den, at hos hende er Følelseslivet og hos ham er Forstandslivet stærkest - det er Hovedforskjellen. Andre Forskjelligheder skal jeg som sagt ikke komme ind paa.

Nu er ganske vist det at have et stærkt Følelsesliv et stort Fortrin, og det er Tilfældet med Kvinden; jeg erkjender, at f. Ex. Fædrelandskjærligheden hos hende er fuldt saa varm, ja vistnok varmere end hos en stor Del af Mændene. Dette have Kvinderne jo ogsaa viist ved den Bevægelse de have sat i Gang for at yde Bidrag til Forsvaret I store bevægede Øieblikke, hvoraf vort Land har gjenlevet adskillige i de sidste 50 Aar, tør jeg sige, at Kvinden har viist sig oplagt og skikket til at spille en meget virksom Rolle som tilskyndende eller advarende Mændene. Men jeg tror paa ingen Maade, at de ere særlig skikkede til Lovgivningsvirksomhed; thi rolig Overveielse og logisk Slutning turde vel være Hovedbetingelserne for med Held at kunne deltage i den.

Jeg seer, at den ærede Ordfører i Folkethinget har ment, at naar Kvinden kom til at deltage i det politiske Liv, vilde den Tone hvori man forhandler blive

urbanere, høfligere, velvilligere. Ja, det tror jeg gjerne, i Begyndelsen især, naar man vil lægge an paa at vinde Kvinden, saa vil man vist ikke undlade at være meget høflig. Men dersom der kommer stærkt bevægede Øieblikke, tror jeg, at Kvindens Ophidselse baade er stærkere og vanskeligere at dæmpe end Mændenes, og da kommer man mindre let til den roligere Overveielse, hvori man dog i en lovgivende Forsamling altid burde befinde sig, især naar man skrider til store og vigtige Afgjørelser. Dertil kommer nu, at vore Kvinder slet ikke ere forberedte til at træde ind i politisk Virksomhed. Jeg vil naturligvis ikke her gjøre noget Angreb hverken paa den kvindelige eller paa nogen anden Undervisning. Men naar man her skulde begynde paa noget saa aldeles Nyt, som endnu ikke er set i noget europæisk Land, at Kvinden skulde deltage i Valgmøder og i de lovgivende Forsamlinger, vilde de dog vistnok mærke, at de savnede adskillige Forudsætninger og det, ikke blot Kundskab til den bestaaende Lovgivning, som vi Andre ogsaa kunne mangle mangan Gang.

Der maa være en hel Del Sagkundskab samlet i en saadan Forsamling, om den med Held skal kunne afgjøre de den forelagte meget forskjellige Sager. Og ganske uden Forkundskab i den tidligere politiske Historie og i det Hele i Fædrelandets og Udlandets Historie kan man ikke være, naar man her skal kunne virke med Held. Dertil ere Kvinderne hidtil ikke opdragne og underviste efter min Mening. De ere opdragne til mange andre gode Ting; men Historie og navnlig den politiske Historie tror jeg ikke har været nogen Hovedgjenstand for Undervisning noget Steds, før i den allernyeste Tid og kun paa ganske enkelte Steder.

Jeg tror nu heller ingenlunde, at Kvinderne i Almindelighed i deres store Flerhed ønske at opnaa politisk Valgret. Man har i Fjor modtaget en Adresse fra 17-1800 Kvinder i Kjøbenhavn, og man har i Aar faaet en fra Varde. Lad os nu ogsaa tillægge de ærede Kvinder i Varde og Kjøbenhavn samme Betydning. Jeg vil ikke fornærme den Ene paa den Andens Bekostning, men jeg vil dog gjøre opmærksom paa, at her i Kjøbenhavn samles naturligvis de største Modsætninger, her findes vistnok de mest radikale, mest fantastiske og mest voldsomt fremadstræbende Kvinder; men at de fandtes paa Vestkysten af Jylland har jeg aldrig hørt, og jeg tror det heller ikke. Det undrer mig alligevel ikke, at man har kunnet samle saa mange paa noget af Stederne.

Men hvad vil 36-3700 forslaa mod den Million, som Danmarks Kvinders udgjøre, eller mod de 300,000 eller flere, som vilde blive Vælgere i Fald den store

Reform, eller som jeg hellere vilde kalde den, Samfunds-Revolution, blev gennemført? Jeg tror navnlig, at ikke blot den større men ogsaa den bedre, den mest følelsesfulde og sit kvindelige Kald mest opgaaende Del af Kvinderne slet ikke vilde blive glad ved denne Reform eller vilde ønske at tage Del i det Liv, som da vilde komme til at udfolde sig. Det er nu 30 Aar siden, jeg med stor glæde stemte for, at den Uret mod Kvinden skulde gøres god, som Fædrene havde efterladt, idet der kun tilkom Kvinden halv Arveret med Manden, og ligesaa villig stemte for, at den 25aarige Kvinde skulde være myndig over, hvad hun selv eiede. Vi have siden vedtaget en lille Lov, som jeg ogsaa villig har stemt for, den der har søgt at sikre den arbejdende gifte Kvinde Ret til selv at raade over sit Erhverv. Jeg tror rigtignok, at det kun er faa Tilfælde, hvor denne Lov bliver anvendt til Bedste for den i Ægteskab levende Kvinde, men jeg betragter den dog som en human og billig Lov. Jeg vilde fremdeles ønske, men jeg tror ikke det lader sig gjøre ad Lovgivningens Vei, at der kunde skaffes en større Sikkerhed for, at den Kvinde, der har Formue, naar hun gifter sig, ikke bliver berøvet sin Kapital uden sin Vidende og Villie; thi det er jo et Tilfælde som undertiden indtræffer, at letsindige Mænd forøde deres Hustrus Formue. Lader det sig ikke gjøre, saa kunne Forældrene jo ogsaa sørge for, at deres Børns Formue helt eller delvis baandlægges, naar saa den ærede Justitsminister undlader at løse Baandet; thi det veed jeg ogsaa kan lade sig gjøre.

Denne Sikkring af Kvindens Stilling skulde jeg gjerne gaa med til. I det store Samfund tror jeg det tilkommer eller tilhører Kvinden at besørge det, som jeg med et kjønt Ord vel gjerne kan kalde Hjerteanliggender. Jeg tænker ikke herved paa noget Forhold mellem Mand og Kvinde, men jeg tænker paa Omsorgen for Alt det, hvorfor Lovgivningen kan udrette saa uendelig Lidt, men hvor den private Virksomhed kan udrette saa overordentlig Meget. Jeg tænker paa den Virksomhed som udspringer af Humanitet og Kristenkærlighed mod Medborgere og Børn; jeg tænker paa Opdragelse, Undervisning, Fattigpleie, Sygepleie og meget af samme Art. I denne Retning er der overordentlig Meget at gjøre, og der kunne vi slet ikke undvære Kvindens Hjælp. Samfundet kan slet ikke være tjent med, at Kvinderne drages bort fra de Kjærlighedsgjæringer, der ligge for dem for at skjændes med os i en Valgforsamling eller i et Thing. Det vil aldeles ikke gaa, som den ærede Ordfører i Folkethinget har ment, at Diskussionen vil blive høfligere – jeg synes for resten, at vi ere temmelig høflige imod hinanden i dette Thing – den vilde let blive hidsigere og mere lidenskabelig, hvis vi hver havde en Kvinde ved vor Side. For den parlamentariske Kamp, baade den udenfor Thingene og den i Thingene ønsker

jeg vore Kvinder fritagne. Den giver baade Sved og Støv – jeg vil ikke sige Snavs - og ingen af Delene vil klæde dem.

De ville gjøre megen mere Nytte for Samfundet og bedre bevare den Plads i Livet de have havt siden Verdens første Dage, dersom de forblive udelukkede fra det politiske Liv. Jeg angriber dem ikke, jeg erkjender alle deres gode Evner. Udmærket dygtige Kvinder have ved enkelte Leiligheder og i enkelte Stillinger erhvervet sig et stort Navn i Historien, men det er jo Noget, der ikkun ligger for den Enkelte. Den store Flerhed vilde snart se, at de havde overordentlig liden Frugt og Glæde af at deltage i den Virksomhed her er Tale om. Den er i Grunden ikke saa interessant, og navnlig har den nu i mange Aar givet saare ringe Udbytte.

Jeg tror, at Kvinden bør være, hvad allerede Bibelen kalder hende Mandens Medhjælp, men hans Medhjælp i det private Liv. Som saadan kan hun udrette overordentlig Meget. Hun bør renoncere ikke paa de Laurbær, der vindes paa Kunstens og Videnskabens Omraader, thi dem staar det jo hende frit for at beile til lige med Manden, men paa dem, der vindes paa det politiske Omraade; thi det er min Overbevisning, at de ville ikke baade hende. Ligesom jeg har altid været rede til at forsvare baade Kvinden og Landet, saa forsvare jeg ogsaa nu Begge, idet jeg modsætter mig dette Forslags Fremme.

Jeg tillader mig at foreslaa det høje Landsting at vedtage en ganske kort og tør Dagsorden og dermed at henlægge Sagen. Dagsordenen lyder saaledes: "Da Landstinget formener, det hverken vil være i Kvindernes eller i Samfundets Interesse, at der tildeles dem Valgret, gaar det over til Dagsordenen."

Kilde

Rigsdagstidende 1887-88, Landstinget, s. 677-82, lagt på Kvininfo.dk

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Folketingstale, Kvindebevægelsen, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/carl-plougs-tale-ved-1-behandling-af-lovforslag-om-kvindes-kommunale-valgret-1888>